

HAPIH

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

Croatian Agency for
Agriculture and Food

L'Agence Croate pour
l'Agriculture et l'Alimentation

Nacionalna sortna lista

Mogućnost certifikacije i komercijalizacije starih sorti

Centar za sjemenarstvo i rasadničarstvo

Osijek, 16.03.2021.

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

Croatian Agency for
Agriculture and Food

L'Agence Croate pour
l'Agriculture et l'Alimentation

Nacionalna sortna lista

Područje stavljanja sorati na Nacionalnu sortnu listu Republike Hrvatske, proizvodnja sjemena i stavljanje na tržište odrađena je Nacrtom prijedloga Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja.

Upisivanje sorti u Nacionalnu sortnu listu propisano je prijedlogom Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja. člankom 53. stavkom 4.

Sorte sa Nacionalne sortne liste moći će se tržiti samo na području Republike Hrvatske. Na predloženi način omogućiti će se vraćanje u proizvodnju i stavljanje na tržište starih autohtonih genotipova.

Sorte koje bi se našle u Nacionalnoj sortnoj listi sada se nalaze pohranjene u banci biljnih gena, popisu sorata iz stare literature, popisu udruga, proizvođača, institucija i „udomaćene sorte”.

Prilikom sastavljanja kataloga sorata za Nacionalnu sortnu listu uspjeli smo prikupiti 10 različitih izvora sa ukupno 1.573 različitih genotipova koje se koriste ili koje su se koristile u RH (Tablica 1.).

Tablica 1. Broj prikupljenih sorata za nacionalnu sortnu listu

R.br.	Izvor prikupljanja podataka	Broj genotipova
1	CPGRD	310
2	Tradicionalne Dalmatinske sorte	41
3	Katalog Križevci	121
4	Agronomski fakultet – Institut V.V.V.V	135
5	Biovrt	379
6	Poljovrt d.o.o.	102
7	Podravka d.d. (Matotan)	31
8	OPG Peregrin	52
8	ZMAG	79
9	Nacionalni popis	323
10.	Ukupno	1,573

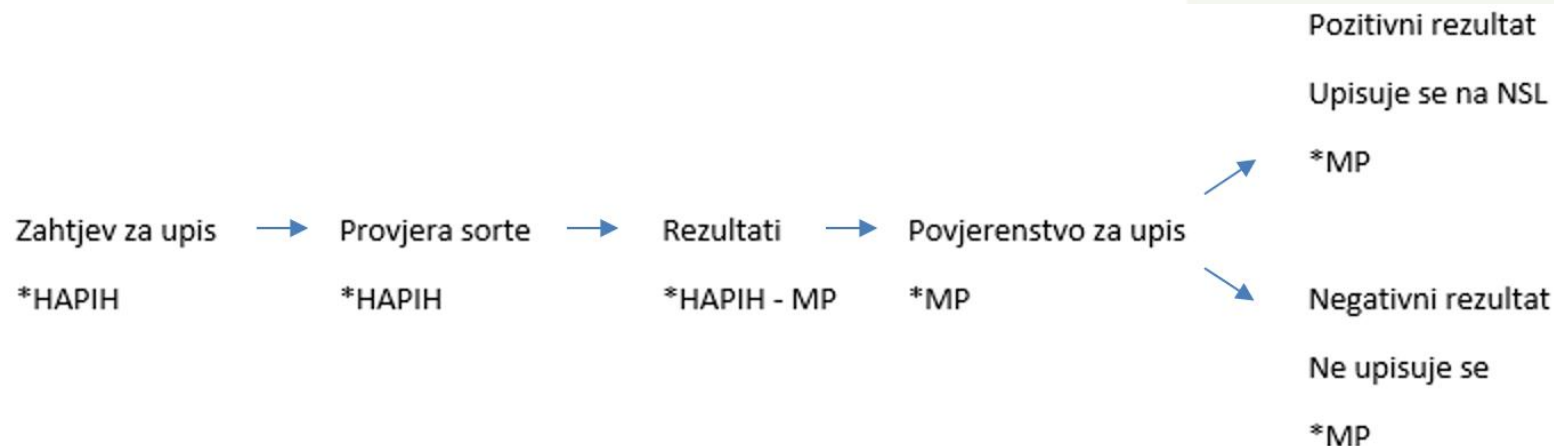
Usporedbom i spajanjem duplikata na neslužbenoj Nacionalnoj sortnoj listi dobili smo 73 različite biljne vrste povrća sa 873 različitih genotipova povrća (700 duplikata sorata).

HAPIH – Centar za sjemenarstvo i rasadničarstvo će pripremati, ažurirati i objavljivati Nacionalnu sortnu listu u obliku kataloga koji će biti javno dostupan.

Postupak od priznavanja do stavljanja na tržište

1. Stavljanje na listu po zahtjevu osobe koja bi bila održivač uz dostavu opisa i uzorka za usporedbu (veličina uzorka za provjeru za 2 x 10 m²). Sam postupak provjere bio bi kao i za čuvane sorte besplatan. Pokus bi trajao vegetacijsku godinu te bi se u pokusu provjeravao opis (DUS i VCU ne bi se radili) radi brzog dolaska na nacionalnu listu.

Shema 1. Postupak priznavanja sorte za Nacionalnu sortnu listu

2. Nakon stavljanja na listu sorta bi se prijavila za nadzor sjemenske proizvodnje. Obveze proizvođača bi bile prijaviti proizvodnju (obrazac prijave) uz napomenu kako proizvođač želi da se odradi nadzor sjemenske proizvodnje

a). nadzor pod stručnom kontrolom - nadzor bi bio besplatan

b). stručni nadzor - HAPIH gdje bi tada nadzor bio propisan postojećim Pravilnikom o troškovima za usluge i postupke NN 68/2016, 126/2017 (500,00 kn).

Sam nadzor sastojao bi se od jednog stručnog pregleda u cvatnja/zrioba.

Slika 1. i 2. Nadzor sjemenskih usjeva povrća (kupus i blitva)

3. Nakon proizvodnje sjeme treba proći čišćenje (dorada ili kućna radinost kroz prosijavanje i odstranjivanje lakih nečistoća) koje ako dobavljač sam sebi odradi je besplatno.

Nakon pročišćavanja sjeme treba zadovoljavati minimalne zahtjeve kakvoće sjemena propisano Pravilnikom o stavljanju na tržište sjemena povrća NN 129/2007, 78/2010, 43/2013, 29/2014, 36/2015, 84/2016.

U pogledu kakvoće, sjeme mora udovoljavati uvjetima za kategoriju, a predlažemo da bi takvo sjeme trebalo minimalno imati iskazanu klijavost i masu 1000 zrna koju:

a). može odraditi sam proizvođač/dorađivač (besplatno)

b). platiti analizu (tržna cijena laboratorija 150,00 kn).

Sjeme nakon analize treba biti označeno etiketom žute boje ili samo oznakom standard kategorija koja može biti izdana:

a). od strane samog proizvođača/dorađivača – besplatno

b). može je tiskati HAPIH gdje bi ta etiketa bila tržna odnosno 0,164 kn/ komadu.

4. Usporedba sortne čistoće prema potrebi i zastupljenosti na tržištu od 0 do 5% po biljnoj vrsti (zaštita krajnjeg potrošača).

Slika 3. i 4. Standardni uzorci i sjetva post kontrole u HAPIH – Centru za sjemenarstvo i rasadničarstvo

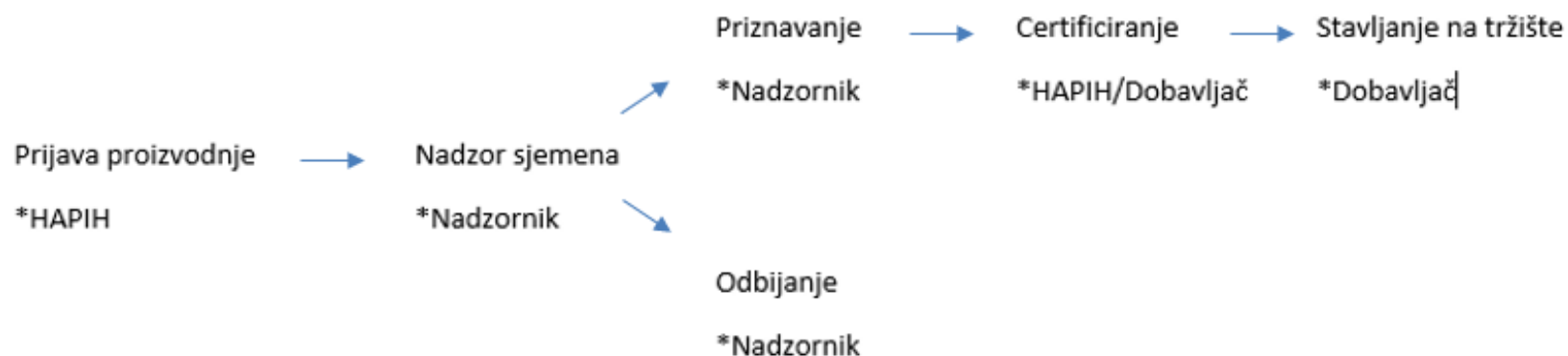
Slika 5. i 6. Post kontrola povrća u HAPIH – Centru za sjemenarstvo i rasadničarstvo

5. Trženje sjemena - partije sa Nacionalne sortne liste mogu se stavljati u promet samo u zatvorenim pakiranjima s odgovarajućim sustavom pečačenja i označavanja (slijedivost/broj partije).

6. Količina sjemena pojedine sorte koje se stavlja na tržište u određenoj godini nema ograničenja (za razliku od Čuvanih sorata).

Shema 2. Postupak proizvodnje i stavljanja na tržište sorti sa Nacionalne sortne liste

Slika 7. Izdavanje certifikata i razni oblici certifikata na pakiranju za standard kategoriju

HRVATSKI CENTAR ZA POLJOPRIVREDU, HRANU I SELO
ZAVOD ZA SJEMENARSTVO I RASADNIČARSTVO No: 975435
ZEMLJA PROIZVODNJE: HRVATSKA EU KVALITETA
NAZIV DOBAVLJAČA: RASADNIK PRUD
UPISNI BROJ DOBAVLJAČA: 110 GODINA PROIZVODNJE: 2013

VRSTA SADNOG MATERIJALA: LOZNI CIJEPOVI
VRSTA: VINOVA LOZA/VITIS VINIFERA L.
SORTA/KLON: VICTORIA,
BROJ PARTIJE: VR-Q-I
PODLOGA/KLON: KOBER 5BB, 13-15 GM
KATEGORIJA: S-A
DUŽINA REZNIČA:
KOLIČINA: 25

BILJNA PUTOVNICA EU
MP HR
UPISNI BROJ: 0161

EU PRAVILA I STANDARDI
EU SEED AND FEEDSTUFFS

VRSTA: Kopus glavčasti bijeli/Breasilca olivacea L.
SORTA: Vreždinski kupus
KATEGORIJA: Standardno sjeme
COUNTRY: Standard Seed

REFERENTNI BROJ PARTIJE: 98/802/1/18
RECEIVED AT: 03/2018
PUNOMERNO: 03/2018
ZEMLJA PROIZVODNJE: HR
COUNTRY OF PRODUCTION:
MASSA PAKIRANJA: 10 kg
WEIGHT OF PACKING:
DOPOSITE SPECIFICAL/ADDITIONAL INFORMATION:
TESTING/TREATED

Tižnjo dopunjeno samo za teritorij RH.

No: 5250018 serija A

HCPHS ZSR HRVATSKA GODINA PROIZVODNJE 2013 No: 971058	VRSTA SADNOG MATERIJALA: LOZNI CIJEPOVI VRSTA/BOTANIČKI NAZIV: VINOVA LOZA/VITIS VINIFERA L. SORTA/KLON: VRANAC, PODLOGA/KLON: KOBER 5BB, 13-15 GM KATEGORIJA: S-A KOLIČINA: BROJ PARTIJE: VR-Q-I NAZIV DOBAVLJAČA/UPISNI BROJ: RASADNIK PRUD 110	EU KVALITETA	BILJNA PUTOVNICA EU MP HR UPISNI BROJ: 0161
--	--	--------------	---

Slika 8. Razni oblici certifikata na pakiranju za standard kategoriju (dobavljač)

Tablica 2. Kalkulaciju troškova po sorti od priznavanja do stavljanja na tržište

Br.	Aktivnost	Konv. sorte	Čuvane sorte	Stare sorte	Napomena
1	podnošenje zahtjeva	500	0	0	HAPIH - CSR
2	VCU pokus	3500 - 6800	0	0	po godini za normalne sorte (priznavanje traje dvije godine)
3	DUS pokus	3500 - 4000	0	0	po godini za normalne sorte (priznavanje traje dvije godine)
4	kemijske analize	200 - 1000	0	0	HAPIH – CSR/ kom. Lab.
5	naknada za vrijeme trajanja opl. prava	100 - 450	0	0	HAPIH – CSR
6	stručni nadzor	1200 - 3600	500 - 270	0 - 500	ako gledaju sami stručni nadzor za stare sorte bi bio 0
7	certifikat uz otpremnicu	160	160	0	HAPIH - CSR
8	uzorkovanje	0 - 35	35	0 - 35	ako uzorkuju sami iznos je 0
8	laboratorijske analize kakvoće	900	500 - 900	0 - 230	za stare sorte samo masa 1.000 zrna i klijavost
9	certifikat na pakiranju po kom.	0,164	0,164	0 - 0,164	veličina pakovine varira od 1 g do 1200 kg
10.	održavanje na sortnoj listi	500	500 - 900	0	HAPIH - CSR
	trošak min. - mak u kunama	10.060 - 17.445	1.465 – 2.495	0 - 765	

Povrće je najmanje zastupljeno u sjemenskoj proizvodnji i posijano je 0,2% od ukupne proizvodnje prijavljene za nadzor sjemenskih usjeva Šunjić i sur. (2019.).

Na žalost čuvane sorte u sjemenskoj proizvodnji u periodu od 2013 do 2020. godine proizvodile su se u rasponu od 1,20 do 8,66 ha odnosno 0,02% od ukupne sjemenske proizvodnje.

U zadnjih 5 godina od 28 priznatih kontinuitet proizvodnje imalo je samo 5 čuvanih sorti (Feferon zeleni blagi, Feferon žuti ljuti, Varaždinski, Ogulinski i Čepinski kupus).

Izdavanja certifikata za čuvane sorte u periodu od 2013 do 2020. godine kretale su se u rasponu od 15,1 kg do 2,829,6 kg odnosno 0,00002 – 0,003% od ukupnih količina

U zadnjih 5 godina kontinuitet certificiranja imalo je samo 3 čuvane sorte (Feferon zeleni blagi, Feferon žuti ljuti i Ogulinski kupus)

Nažalost iz ovih podataka proizlazi kako je za samo nekoliko čuvanih sorti povrća uistinu i dostupan na Hrvatskom tržištu. Slična situacija je i u drugim zemljama tako Spataro i Negri (2013.) navode kako su stare sorte zasigurno važni genetski izvor zbog svoje raznolikosti međutim malo je vjerojatno da će sjeme svih tih sorti imati mogućnost komercijalizacije s dobiti.

Hvala na pažnji!

www.hapih.hr

HAPIH

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

Croatian Agency for
Agriculture and Food

L'Agence Croate pour
l'Agriculture et l'Alimentation